

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Consuetudo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

nimirum proximus in periculo moraliter certo existit gravis damni, sive in corpore, sive in honore, sive in bonis; Huc autem pertinet, quando Ecclesia est nimis pauper, ita ut non habeat necessaria ad cultum divinum, vel ad suorum ministrorum sustentationem. Ita Tol. in sum. l. 4. n. 2. s. m. 2. vide Fagund. 1. Ecc. praec. l. 1. c. 1. §. 1. alia denique communis, quae scilicet paupere communiter laborant, cui necessitati potest esse pauper sive sua, sive alterius ope, licet cum difficultate, succurrere.

16. Dico jam pro communi non licere pro extrema, & gravi alicujus certi pauperis, vel Ecclesiae, licere tibi in die festo mechanicis artibus operam dare in quem diem si incideret praecipuum de jejunando, dico te posse licite etiam tum laborare, & sic à jejunando excusari. Lege Fag. ibi num. 16. 19. Ratio est, quod festorum, ut & jejunij observatio, praecipitur sub gravi praecipuum quod non est probabile vinci posse à qualibet communi proximi necessitate, secus passim omnes dies festi, & jejunia omnia violarentur, cum passim ejusmodi necessitates occurrant: at ab extrema, vel gravi vincitur, saltem tacite Ecclesia consentiente. Certè ex communi sententia, apud Cast. tom. 1. de charit. d. 2. p. 9. n. 1. ad necessitatem extremam proximi succurrendum, licet rem divitibus surripere; & ex multum probabili, etiam ad gravem, ita ut tunc minime obliget praecipuum de furto non committendo; multo ergo magis non obligabit praecipuum Ecclesiae ad abstinentiam à servilibus, & à cibis. Ita idem Fag. l. c. n. 6. citans Suar. Navar. Toletum, & alios.

17. Ex his collige rationem consilij, quod olim dedi Nobilissimae, & aequae ac piissimae puellae hic Panomi. Sciscitanda ea est à me, an diebus festis posset alicubi operi servili suendi, vel vestiphrygiis elaborandi vacare, quo post impletum Missae praecipuum otium falleret diei; quem quidem diem alia ejusdem conditionis forma in nugis, atque confabulationibus, ut interim alia taceam, vanè consumunt?

18. Dixi sententiam esse Doctorum non ignobilis notae, licere ad otium vitandum aliquid laborare die festo: Ita Sylvester. v. Dominici, quest. 5. conc. 4. marg. 3. praec. f. 1. 2. S. a. 2. Festum num. 6. Pell. in man. Reg. vrb. 8. cap. 4. fin. sed id negari verius ab aliis; Ita Sanchez lib. 1. conf. cap. 2. d. 8. num. 13. Laym. l. 4. tr. 7. c. 4. n. 2. fin. aliquid nam aliis viis licitisque operibus provideri otio potest; nec tantum praecipuum pro causa tam levi, negligendum est. Excepitur dumtaxat ab eisdem Doctoribus, si quando in orio daemonis tentatio urgeret, ut labore illo succurri posse tanto malo crederetur, quia certè in eo eventu urgeret boni spiritualis notabilis, graveque necessitas. Puella haec responsio nequaquam placuit: tum quia religiosissima erat conscientia, tum quia non quidem tentationes illas graves in hoc suo otio experiebat, sed tantummodo molestiam quandam, animique molestiam.

Dixi ergo iterum ipsam, immò & ancillas suas quemcunque laborem, audità Missa, posse suscipere, quo aliquid laborarent, quod pauperi alicui Ecclesiae, necessariis ornamentis apud cultum divinum pertinentibus, carenti consecrarent, vel quo pauperi alicui peculiari, & extremae, gravemque necessitatem patienti, auxilium praestarent; tunc enim & ab otio, & a radio se, suaeque ancillas subduceret, & Deo ob doctrinam modo a latam ejusmodi servilis labor non displiceret: Nota Lector, me dixisse (alicui peculiari) nam in genere pro Ecclesia, vel paupere laborare; cum in tali universitate non appareat urgens, gravisque, ac certa necessitas, non posse die festo laborari, rectè advertebat Fagundez, 1. c. §. ult. praec. l. 1. cap. 14. n. 19. Potè acquirere huic consilio Nobilissimae puellae, non paucis aegrotis summa necessitate constitutis: suo festivo labore per maximam pietatem deinceps alimenta festivè suppeditavit.

Necessitas Spiritualis.

19. De hac per occasionem satis sit pauca modò dixisse n. 18.

Absenti ubi celebratur Festum.

20. Si quis, ex Sanch. Suar. Fili. Navar. aliisque apud Bon. 3. Eccles. disp. 6. q. unio. part. 3. n. 17. sive casu, sive etiam cum intentione, labore, exit à loco, ubi agitur dies festus; accedens ad locum; ubi festum non est; ibidem posse cum servilia operari, nec per illam intentionem peccare, & alia simili satis colliguntur ex supradictis, cap. 3. §. 2. n. 10. quia nimirum si non transgreditur praecipuum, sed utitur jure suo, illius obligationem à se excuriendo; illum locum recole, & satis erit.

Consuetudo.

21. Haec est excusatio communis in omnibus praecipuis, & legibus humanis; nam propterea solum hinc aliqua consuetudines subdam circa nostram materiam ab Auctoribus approbatas; caeteras quisque exploret in Patria sua, inventasque custodiat.

22. Cajetanus 2. 2. quest. 122. l. 4. & Suarez tom. 1. de Rel. 2. cap. 2. n. 3. cum docuissent actiones coquendi cibos, aliaque; quae ad praeparationem culinariae mensaeque ordinariae pertinent, esse de servile; addunt consuetudinem tamen eas fecisse jam licitas. Notat insuper Fag. i. Ethel. p. 1. c. 1. n. 19. fuisse haec consuetudinem actionem ad praeparationem ciborum artificialium, atque ad actiones colligendi cucus, occidendi, excoriantique animalia, quando haec fieri antecessenti die poterunt.

23. Toletus in sum. l. 1. cap. 24. Cajetanus l. c. Sotus, lib. 2. de just. q. 4. ar. 4. ajunt venationes, occupationes, piscationes esse ex se prohibitas die festo, sed jam excusari consuetudine, quae videtur prevaluisse, scientibus & patientibus Praelatis. Intellego autem, si haec fiant sine magno apparatu, ut §. 1. num. 9. explicui. Et quavis Suar. 1. 1. de Rel. lib. 2. c. 28. n. 3. restringat consuetudinem de piscatione, ad eam, quae sit flumine; tamen praedicti Doctores citati, sup. cum de Piscatura, lib. 1. quibus adde Sanch. in cons. lib. 5. c. 2. d. 15. n. 2. loquuntur universim: Et certè, quando sit sine magno apparatu (ut etiam piscari arundine quamvis ob lucrum, eadem videtur esse ratio; sive in fluvio exerceatur, sive in mari).

24. Fagundez l. c. c. 1. num. 3. cum docuisset actionem delineandi imaginem; & linesa ducendi ad illum postea pingendam; esse (in sua sententia; nam in nostra jam diximus supra) opus servile, addit solum excusari posse, vel ex parvitate materiae, seu temporis, vel ex consuetudine, vel ex eo quòd illud non sit pingere; sed memoriam, jurare.

25. Idem ibid. n. 22. cum statuisset opus digladiandi esse opus mechanicum, subdit: Consuetudo tamen haec actionem fecit licitam, addidit enim juvenes, artem digladiandi diebus Dominicis, videlicet, & consentientibus Praelatis.

26. Rodriguez, in summa, cap. 122. n. 4. & Navar. conf. 1. de festorum observatione, excusant venditiones Calceorum, ob consuetudinem visam & toleratam à Praelatis.

27. Castro Pal. tom. 2. d. 2. de observ. festorum. p. 6. n. 21. docet usum, quo fiunt aliquae exercitationes Militares, licere die festivo; tum ratione consuetudinis; tum moralis necessitatis, quia non possunt comòde aliis diebus fieri.

28. Sanchez, in cons. l. 5. c. 2. d. 18. n. 12. sic habet: Etiam cessante necessitate, & consuetudine antiquissima sum licita aliqua minima, quae solent facere Agricola in vere, dum habent segates in area, scilicet trituram vertere, extendere, aut separare: & idem est de consuetudine Hortulanorum vigintium olera in die festo, maxime quando in his omnibus intervenerit aliqua necessitas sic docti juniores.

29. Sanch. v. Festum n. 5. sic docet: Inter agere etiam committendum multis oneratis suppellectili, licet concedente id consuetudine: molendina item, & mundina excuset consuetudo.

30. Addam denique, & ego junior consuetudinem illam; quae omnibus ferè diebus festis à Prandio famuli praediis intervenientes, solent in Sicilia signatum à Dominis mitti; tum nimirum singuli suum fascè, certè cum notabilis temporis jactura, colligentes, domum ad communes usus

... hinc asportent. Observavi id cum ruri essem; ... (sulligan enim me persape juvat, & illò otio, ... quoniam minus otiosus sum, literis vacare) obser- ... quoniam minus otiosus sum, literis vacare) obser- ... quoniam minus otiosus sum, literis vacare) obser-

contra predictam explicationem inveniunt, vel patiantur, quod in suis Conventibus saculares laborent, etiam gratis? Hæc ille. Vbi nota. Primum, hoc esse vivæ vocis oraculum; Secundò, propter paritatem cum prædicto festo Sanctæ Crucis, inter alia esse, de quoniam festo S. Michaelis sit locutio; de eo quod celebratur mense Septembris, an quod mense Maij? Tertio, nobis ex Societate in compend. privi. Soc. Jesu, hoc tantulum privilegium nondum à N.P. Generali communicatum esse.

Dispensatio.

11. Si adesse causa moraliter certò excusans ab observatione festi, perpetua scilicet solemnitate festi, necessitate operis, ceterisque circumstantiis; Superioris dispensatione opus non est. Ita Azor Sylvester, Sacerdotique in publicè laborandum, ut vitetur scandalum; Penitentia dispensatio que gratis ex Concil. Trid. sess. 2. c. 18. (in cetera omnes dispensationes) dari debet. Si verò nulla adesse causa, nec est petenda, nec concedenda dispensatio: quod si concedatur, peccabitur an valde tamen deest, mox n. 37. docebitur: denique quanto præteritis prædicto (nam certior regula ad sufficientem causam hac in re dignoscendam, non habetur) cultum est, an causa sit sufficienter excusans; tunc enim vera dispensatio concedi potest, quâ impetrata operi fervili, die festivo sine scupulo vacabitur.

36. Tertio, nomine Ordinarij hæc præterea venit Capitulum, Sede vacante; sic Fagundez l.c. alique, quia hoc succedit in universa jurisdictione Episcopi præmorui, ex Medolla tom. 3. d. 7. c. 7. dub. 1. num. 2. exceptis casibus in jure expressis; non autem in jure invenitur expressum, non posse has dispensationes expedire; idem ibid. n. 3. Idem potest Vicarius Generalis ejusdem Capituli, ibid. n. 3. 4. sine, sed ex speciali mandato, juxta dicta n. 3. de Vicario Episcopi.

Prædictos Episcopos, Prælatos Regulares, Vicariosque posse suas vices dispensandi aliis committere, dicendo: Si aliter verius approbaverit causam, is dispenset, etiam certum videtur: quia, cum sint ordinarij, vel certè delegari ad universalitatem hujus causæ, poterunt subdelegare. Ita Sanch. lib. 3. matr. tota d. 31.

37. Quarto denique, veniunt etiam & Parochi, absente Ordinatio: ita Azor, Sylvester, alique apud Fagund. l.c. n. 37. (putarem, etiam ipso præsentem, propter ea, quæ dicam in simili infra, cap. 5. §. 6. n. 56. cum de jejunio) pro casibus occurrentibus, id quod saltem consuetudine introductum est; ne scilicet desit Parochianis, ad quæ in quotidianis dubiis recurrant: Quoniam autem hæc commissio videtur concessa Parochi ad universalitatem hujus causæ, quantum limitata, id est, in occurrentibus casibus; ideo & poterunt eam, modo n. 36. præcedenti dicto, alteri subdelegare, ut ex eodem Sanch. ibid. n. 4. & 21. colligi potest.

Nonnulla de hac dispensatione dicitur infra, cum de dispensatione jejunij: nam quæ ibi, quæque hic dicuntur, invicem sibi lucem pariunt.

38. Superest docere. An Episcopus possit, quando hac in re dispensat, imponere Fideli, ut aliquam largiatur elemosynam pauperi Ecclesiæ?

Respondeo: Si causa dispensationis, à festi observantia excusans, est certa, non videtur posse, quia tunc nihil concedit Episcopus: ex se enim Fidelis valet laborare: Si est dubia, satis probabile est, eum posse aliquid moderatum imponere, sic Suarez tom. 2. de Relig. lib. 6. de diebus festis, c. 16. n. 4. Layus lib. 1. tr. 4. c. 22. n. 29. aliquej enim nil aliud est, nisi cultum Deo per observationem festi tribuendum, in aliud bonum opus commutare. Nec rationes in contrarium, quas ex Sanchez loc. mox citando, n. 9. adducit Bonacina tom. 2. d. 1. de legibus, q. 1. p. 3. numer. 23. in contrarium, tantum sunt momenti, ut non possint facile solvi quantum faciunt contra præsentem hanc doctrinam: cas; si est otium, apud ipsos lege.

39. Quid, si nulla existente causâ excusante, Superior dispenset ad labores die festo suscipiendos solum, ut fiat aliquod aliud opus bonum à laborante, v. g. ut ab eodem applicetur elemosyna alicui operi pio, legitime erit dispensatio? Respondeo affirmative, si elemosyna largienda sit certo pauperi, vel Ecclesiæ, extreme, vel graviter indigentibus, quibus non patet alia via ut succurratur: tunc enim ipsam auxilium tantæ paupertati attribuendum, causam sufficientem gravem affert, ut ex supradictis colligi potest: Verum, si alia via succurrendi appareat, unde nec extrema, nec gravis necessitas existimetur; non video, cur possit Episcopus in festis jure superiori inductis. Ita Sanch. l. 3. de matr. d. 10. n. 9. fin. Ratio est, quia Prælati inferiores nihil possunt in legibus Superioris, nisi, quantum Superior expressè, vel tacite conceperit, ut est communior, & probabilior opinio. Ita Sanch. Suar. Bonac. Guttier. alique, quos citat: sequiturque

31. Sed quis Superior eam legitime dabit? Summum Pontificem in festis quibuscunque posse valde, etiam sine causa, licet sine eadem illicite, dubium ne sit. Ita DD. c. 8. passim. Illicite mortaliter, an venialiter? Vnde apud Castro Pal. tom. 1. tr. 2. dist. 6. p. 8. §. 1. n. 5. Pontificem lib. 8. de matr. c. 14. n. 4. Sanchez lib. 8. de matr. d. 8. n. 7. sequere cetera in lib. 3. c. 3. d. 6. n. 6. lege eundem Sanch. de matr. lib. 8. d. 8. n. 4. simili modo ordinarius in festis, juxta Doctores, vel propria consuetudine introductis: Hi enim cum causa ita dispensare possunt in particularibus casibus, quoad festa introducta à jure communi; ut hæc non existerent, non solum illicite, verum etiam invalidam dispensationem, si attentaverunt frustra concedant, cupis rationem trademus infra, c. 3. §. 7. n. 55.

33. Nominè Ordinarij in hac materia veniunt, ex Fagundez ibid. alique cit. Primum Episcopi, omnisque jurisdictionem Episcopalem exercentes, eorumque Vicarij Generales in spiritualibus, non jam ex Generali Vicariatus concessione, sed ex speciali mandato. Ita Merolla l. 3. c. 1. §. 6. dub. 57. n. 146. Barbosa de potestate Episcop. p. 3. cap. 4. num. 2. alios citans Sanch. de matr. lib. 3. d. 4. c. 1. n. 1. siquidem in Mandato generali non committuntur ea que sapiunt liberalitatem, & gratiam, qualis certè est quæcunque dispensatio. Quod si in generali Vicariatus creatione committi intelligitur dispensatio in decessione Matrimonij, id propter peculiarem concessione Tridentini esse, notant Juris Doctores apud Merolla ibid. n. 34. Nam ceterum, ut potè gratia, mandatum speciale requiritur & ipsa.

34. Secundò, veniunt Prælati Regulares, quales sunt Generales, Provinciales, Superioresque locales, totius Monasterij regimen habentes; semper, quoad suos dumtaxat subditos.

35. Quid, quoad famulos saculares? De jure nihil circa hos Prælati Regulares hac in re possunt, quia saculares de Religiosorum jurisdictione spirituali non sunt, ex vi privilegiorum modicissimum quid illis conceditur, quod sic tradit Portella in dub. reg. v. Laborare: Enchyridion I. l. 7. in Bull. Rodrig. leg. & alium Romanorum in compend. sol. 67. n. 13. concessit, quod saculares alique peccato possunt laborare in nostris Conventibus in die S. Crucis Septembris, in die S. Michaelis, Sanctorum Innocentium, S. Sylvestri, quando non incidant in Dominum. Vide etiam Prælati se peccare mortaliter alios, si

Part I.

PL IV

Q 2